באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים

פרשת תולדת

"וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב"

-א-

"וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו", ע"כ (תולדות כז כב)

הנה תיבת 'הקל' קמא חסר וא"ו כתיב, ואילו תיבת 'קול' תניינא מלא וא"ו כתיב.

בבראשית רבה (תולדת סה כ) דבר אחר הקול קול יעקב, א"ר ברכיה בשעה שיעקב מרכין בקולו ידי עשו שולטות, דכתיב "וילונו כל העדה ויבא עמלק" (בשלח טז ב), ובשעה שהוא מצפצף בקולו, אין הידים ידי עשו אין ידי עשו שולטות וכו', ע"כ.

ובפירוש רש"י (שם) בשעה שיעקב מרכין בקולו ידי עשיו שולטות, הקל חסר הוא אם יעקב **הקל קולו** מיד הידים ידי עשו, עכ"ל.

במתנות כהונה (שם) **מרכין משפיל ולוחש בלשון הרע שדרכו לספרה נמוך כדי שלא ישמע לבעליהם, ודרש 'הקל' חסר ע"י נמיכות קול,** עכ"ל.[1]

-ב-

ובפי' הרא"ש (שם) בד"ה הקול קול יעקב **הקל חסר "וא"ו"**, כלומר "**הקל**" **קול יעקב מהתפלל ומתלמוד תורה**, אז "והידים ידי עשו", שישלוט בשונאיהם של ישראל, עכ"ל.

הנה נקט הרא"ש **הקל חסר וא"ו, וא"ו במילוי אל"ף**.

ונראה לפרש בהקדם מה שכתב **בדגל מחנה אפרים** (אסתר ג ח), "ויאמר המן ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים" וגו', ע"כ. מכל מקום בדברים אלו מרומז ג"כ זכות גדול של עם ישראל, עד"ר שאמר אא"ז זללה"ה, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה פעמים ואחד (חגיגה ט ב), **היינו שמכניס אחד "שהוא אלופו של עולם" בתוך לימודו**, והוא שמרמז **ישנו עם אחד**, היינו כששונים לפעמים הוא עם אחד, **שלומדים תורה לשמה ומכניס אחד ללימודו**, וברגע אחת ההיא שעוסקים בתורה לשמה, מתקנים כל העולמות ומעוררים שפע וברכה על כל העולמות, וכו' עכ"ל.[2]

ויל"פ עדר"ז בענינו, במש"כ הרא"ש **הקל חסר וא"ו במילוי א'**, כלומר הקל קול יעקב מהתפלל ומתלמוד תורה, **פי' דאות "וא"ו" במילוי אל"ף הוא בגימטריא אח"ד, ולימוד התורה צריך שיהיה עם האחד שהוא אלופו של עולם, וכיון שחסר האחד, פי' שאין כאן הלימוד והתפילה עם האחד שהוא אלופו של עולם**, אז והידים ידי עשו, ודו"ק.

ודייקא משו"כ הקל קול יעקב מהתפלל ומתלמוד תורה, היינו שיש כאן "קול", אלא שהוא קל חסר, דהיינו שחסר האחד.

-ג-

גם יש לפרש והוא בהקדם מש"כ בזוהר (ויחי רמא ב) רבי אבא הוה יתיב לילא חד וקם למלעי באורייתא, עד דהוה יתיב אתא רבי יוסי ובטיש אפיתחא וכו', אדהכי קם בריה דאושפיזא ויתיב קמייהו, אמר לן מאי דכתיב "והחייתם את אבי ואת אמי" וגו' (יהושע ב יג), וכתיב "**ונתתם לי אות אמת**" וכו' (שם יב), אלא הכי אוליפנא, היא בעאת סימנא דחיי, דכתיב וכו', ואמרה "**סימנא דחיי" לא שריא אלא "באות אמת", ומאי איהו אות אמת, דא אות "ו", בגין דביה שריין חיין** וכו', קמו רבי אבא ורבי יוסי ונשקוהו וכו', עכ"ל.[3]

ולהמתבאר יש לפרש על דרך זה ג"כ בענינו, במה שכתב הרא"ש הקל חסר וא"ו, כלומר הקל קול יעקב מהתפלל ומתלמוד תורה, הכוונה שחסר האות "ו" שהוא "סימנא דחיי", **והיינו "דהתפילות והלמוד" הם בלא חיות, אז הידים ידי עשו**, ודו"ק.

-ד-

בספר אוהב ישראל (תולדת בד"ה ורבקה אמרה) ושמעתי בשם הרב הקדוש איש אלקים קדוש יאמר לו מ' נחמן קאסוויר זלל"ה. דהנה מסתמא דיבורים של יעקב אבינו ע"ה ואמירותיו היו תמיד בלשון רכה כדרכן של צדיקים דברי חכמים בנחת נשמעים, ודיבוריו ואמירותיו של עשו היה מסתמא בלשון מדברת גדולות כדרך דברי עתק בגאוה ובוז. **והנה עשו בודאי היה מתירא מפני יעקב אבינו ע"ה** שלא יעשה איזה תחבולה בחכמתו, כדי שהוא יטול הברכות מאביו הצדיק. ולזה **התחכם יצחק והשיא לעשו עצה הוגנת וטובה לפניו** שלא יוכל יעקב לבוא בערמתו וחכמתו וליטול מאביו הברכות, **היינו בעת שיבוא לפניו עם הצידה ידבר עמו בלשון רכה ובתחנונים ידבר בלשון יעקב. וזהו יהיה סימן מובהק ליצחק לידע שעשו הוא המדבר**, דמסתמא כשיבוא יעקב בתחבולותיו לפניו עם צידתו ולדבר עמו כאלו הוא עשו, ישנה טעמו ודיבורו לדבר גדולות בלשון עשו כדי שלא יבין אביו שהוא יעקב וידמה לו שהוא עשו ממש באמת. ועכשיו שמסר סימן זה לעשו שידבר דוקא בלשון רכה יתוודע ליצחק בבירור מי הוא המדבר.. אמנם רבקה אמנו ע"ה ידעה מסימן זה שמסר יצחק לעשו, לזה אמרה "אל יעקב בנה לאמר" (תולדת כז ו), היינו כשיבוא אל אביו לדבר עמו אז ידבר עמו רכה ותחנונים בלשון עצמו כמאז וקדם. **וטעמו של דבר, היות "שמעתי את אביך** גו' לאמר" (שם) היינו שפקד עליו שבבואו לפניו עם צידתו ידבר עמו בלשון רכה, שיהא לו ליצחק בזה סימן מובהק לידע מי הוא המדבר, ולזה תדבר גם אתה בלשון רכה **ויסבור אביך שעשו הוא המדבר**, כדי שתקבל ממנו הברכות. עכ"ל הזהב של מוהרנ"ק ז"ל הנ"ל.

ודברי פי חכם חן ושפתים ישק משיב דברים נכוחים, עכ"ל.

וכן הוא עדר"ז בספר בית הלוי (שם) בד"ה הקל קול יעקב וכו', ולולא דמסתפינא היה אפשר לומר וכו' דגם בתחילה **נתיירא עשו מזה**, וקודם שהלך מיצחק **אמר לאביו סימן שיוודע שהוא עשו**, שישנה קולו כקולו של יעקב ולדבר בנחת, **ולהזכיר שם שמים וזהו סימן שהוא עשו**, דאם יבוא יעקב להטעות הרי מסתמא ישנה הוא קולו שידמה כקול עשו וכו', **וזהו שאמר "הקל קול יעקב והידים ידי עשו", הרי שני הסימנים מתאימים ולא הכירו** [פי' שהוא יעקב] **וע"כ ויברכהו וכו'**, עכ"ל.

-ה-

ומבואר בדבריהם דקול קמא קאי על עשו שהוא מדבר בקולו של יעקב, וקול תנינא הכוונה על קולו של יעקב.

ולפי זה מכיון שבקול הראשון הכוונה לעשו, שדיבר אז בקולו של יעקב, א"כ שפיר כתיב חסר וא"ו. פי' שיצחק היה סבור כי קול זה נשמע מפיו של עשיו, אלא שהנמיך וחיסר את קולו והשוהו לקולו של יעקב כפי שהסכימו ביניהם, ולכך נכתב חסר. אבל קול תנינא שהוא מכוון לקולו הרגיל של יעקב כתיב מלא, לפי שאצלו קול זה הוא קול מלא, ודו"ק. ולפי המתבאר יש סמך מלשון הכתוב לפירושם.

-ו-

גם י"ל מה שכתב קול קמא חסר וא"ו, על פי **מש"כ בזוהר** (ויחי רמא ב): מאי דכתיב "והחייתם את אבי ואת אמי" וגו' (יהושע ב יג), וכתיב "**ונתתם לי אות אמת**" וכו' (שם יב), אלא הכי אוליפנא, היא בעאת סימנא דחיי, דכתיב וכו', ואמרה "**סימנא דחיי" לא שריא אלא "באות אמת", ומאי איהו אות אמת, דא אות "ו", בגין דביה שריין חיין** וכו', עכ"ל.

א"כ י"ל לפי המתבאר דעשו נתיירא ומסר לאביו סימן שידע שהוא עשו, והוא ע"י שישנה את קולו כקול יעקב, וכיון שקולו הרגיל הוא בערך דברי עתק בגאוה ובוז, והוא הנמיך את קולו כמו יעקב **אינו בגדר האמת**, ומשום כך א"א לכתוב אצלו אות וא"ו שהוא מורה על האמת. אבל קול תניינא דקאי על קולו של יעקב, שקול זה רגיל אצלו, שפיר כתיב מלא וא"ו משום שהוא אמת.

-לתגובות בתא קולי: 152-2-6243666-
-ובפקס: 153-2-6243666-

---

[1] **זכר לדבר בדברי בעל הטורים** (שמות ג יח) ד"ה ושמעו לקלך, לקלך חסר, לומר שאינך צריך להרבות בקול כי מיד בקל ישמעו לך, עכ"ל.

[2] **עי"ש עוד** מה שכתב בארוכה במעלת הכנסת האחד בלימודו, ומש"כ שם עוד בביאור הפסוק שם.

בגן יוסף (חגיגה ט ב) בד"ה אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה ואחר. הבעל שם טוב פירש אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים למאה ואחר, דבשעת הלימוד יזכור אחד רבונו של עולם. ועמלק רצה לבטל זה עמלק הוא "עמל ק" הוא עמל שילמדו מאה פעמים בלי אחד, עכ"ל.

[3] **וכ"ה בזוהר במדבר** (קכ ב) **הובא בב"י** (או"ח סוף סי' קלא, בד"ה כתוב בזוהר).